

ХАЙ ЖИВЕ 1 ТРАВНЯ!

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

**За
ПІАУКОВІ
ОБ'ЄДРАНИ**

Орган парткому, ректорату,
комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського ордена Трудового
Червоного Прапора
державного університету
ім. І. І. Мечникова

РІК ВИДАННЯ
XXXIV

№ 16 (927)
1 ТРАВНЯ
1968 р.

Ціна 2 коп

ЗІ СВЯТОМ, ДРУЗІ!

Ось і прийшов Першотравень — свято весни, День міжнародної солідарності трудящих у боротьбі проти імперіалізму, за мир, демократію і соціалізм.

Радісною, могутньою, в розквіті сил зустріла наша країна Першотравень. Все прогресивне людство сьогодні салютує чудовим досягненням нашої Батьківщини в будівництві комунізму.

З успіхами в навчальній і науковій роботі прийшли до свята вчені, викладачі, студенти і співробітники університету. Працював наш колектив непогано. Але багато ще належить зробити, щоб гідно зустріти 50-річчя ВЛКСМ, ознаменувати 100-річчя від дня народження Володимира Ілліча Леніна новими досягненнями у вирішенні великих завдань, що стоять перед нашим вузом.

З ясним розумінням цього виходимо ми сьогодні на вулиці і площі міста, щоб розповісти про досягнуте, продемонструвати свою відданість справі партії Леніна, справі комунізму.

Дорогі друзі! Широ вітаємо вас зі святом. Сердечно поздоровляємо з сонячним Першотравнем. Бажаємо здоров'я, щастя, великих успіхів в житті, навчанні та праці на благо нашої улюбленої Батьківщини.

РЕКТОРАТ, ПАРТКОМ,
КОМІТЕТ ЛКСМУ, ПРОФКОМ.

ПЕРШОТРАВЕНЬ

МІЖНАРОДНЕ пролетарське свято — Перше травня — день демонстрації класової солідарності людей праці всієї земної кулі. Це перше свято, встановлене творцем історії — людиною праці. І воно вперше було вільно відзначене у нас, в країні перемігшого Жовтня.

Як і завжди, Першотравень засяяв в радянських містах і селах всіма барвами квітучої весни й життя, народного торжества і натхнення. Радянський народ виходить на першотравневий огляд світових революційних сил з почуттям виконаного обов'язку перед трудовим людством.

Все, що зроблено і що робиться в нашій країні для її розвитку і процвітання, для побудови нового суспільства, зміцнює позиції світового соціалізму, комуністичного, робітничого і національно-визвольного

руху. Кожна наша трудова перемога — вагомий вклад в боротьбу за мир і торжество соціальної справедливості на землі.

Першотравень як свято вільної праці разом з радянським народом відзначають сотні мільйонів людей, які живуть під стягом соціалізму.

Могутньою силою є першотравневі демонстрації в капіталістичних країнах. В день Першого травня робітничий клас країн капіталу на демонстраціях і мітингах виступатиме під лозунгом боротьби проти монополій та їх реакційної політики, за право на працю, за зміцнення дружби і солідарності між народами, за мир і демократію.

Мужніють і міцніють сили народів Азії, Африки, Латинської Америки, які здобувають все нові й нові перемоги в національно-визвольному русі.

ВСЮДИ ГОМІН,
РАДІСТЬ ВСЮДИ.
СОНЦЕ, ЗЕЛЕНЬ, ПРАПОРІ...
З ПЕРШИМ ТРАВНЕМ,
ДОБРІ ЛЮДИ,
З ДНЕМ НАЙКРАЩОЇ ПОРИ!

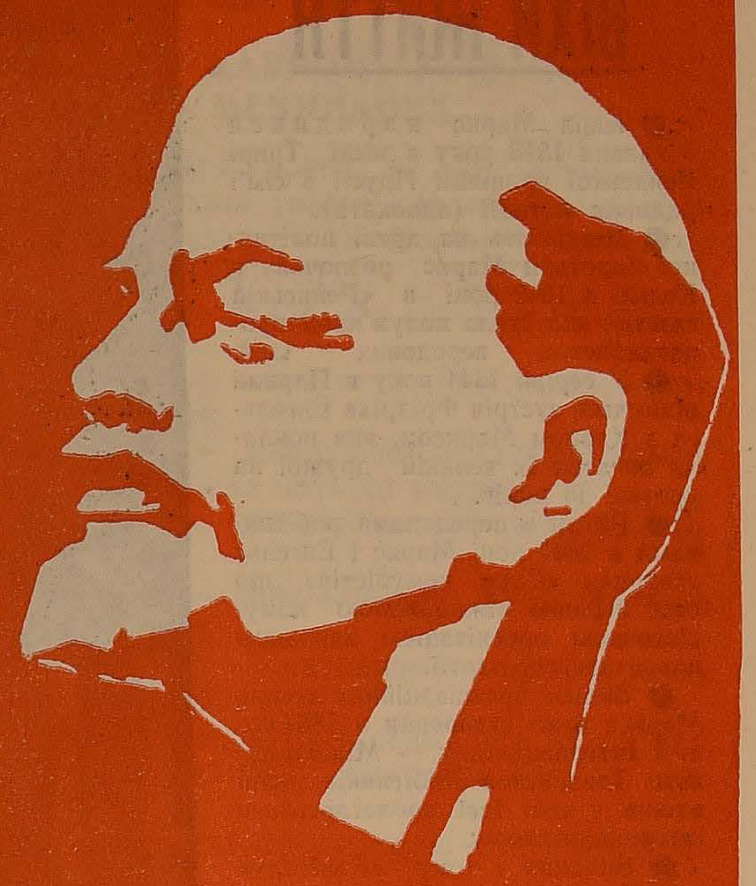

У всіх країнах світу пролетарі в цей день ще раз демонструють свою єдність з В'єтнамом, який бореться, свій осуд розбійницькій агресії американського імперіалізму. Солідар-

ність з героїчним в'єтнамським народом стала в наші дні яскравим вираженням пролетарського інтернаціоналізму.

Владно лунає на всій землі в день Першотравня заклик

«Пролетарі всіх країн, єдналися!», висунутий «Маніфестом Комуністичної партії», який символізує єдність революційних сил планети в боротьбі за мир, демократію і соціалізм.

СЛАВА КПРС!

ВІХИ ЖИТТЯ

● Карл Маркс народився 5 травня 1818 року в місті Трірі Рейнської провінції Пруссії в сім'ї радника юстиції (адвоката).

● Діяльність на арені політичної боротьби Маркс розпочав в Кельні в 1842 році в «Рейнській газеті», яка стала полум'яним пропагандистом передових ідей.

● У серпні 1844 року в Парижі відбулась зустріч Фрідріха Енгельса з Карлом Марксом, яка поклала початок їх великій дружбі на протязі 40 років.

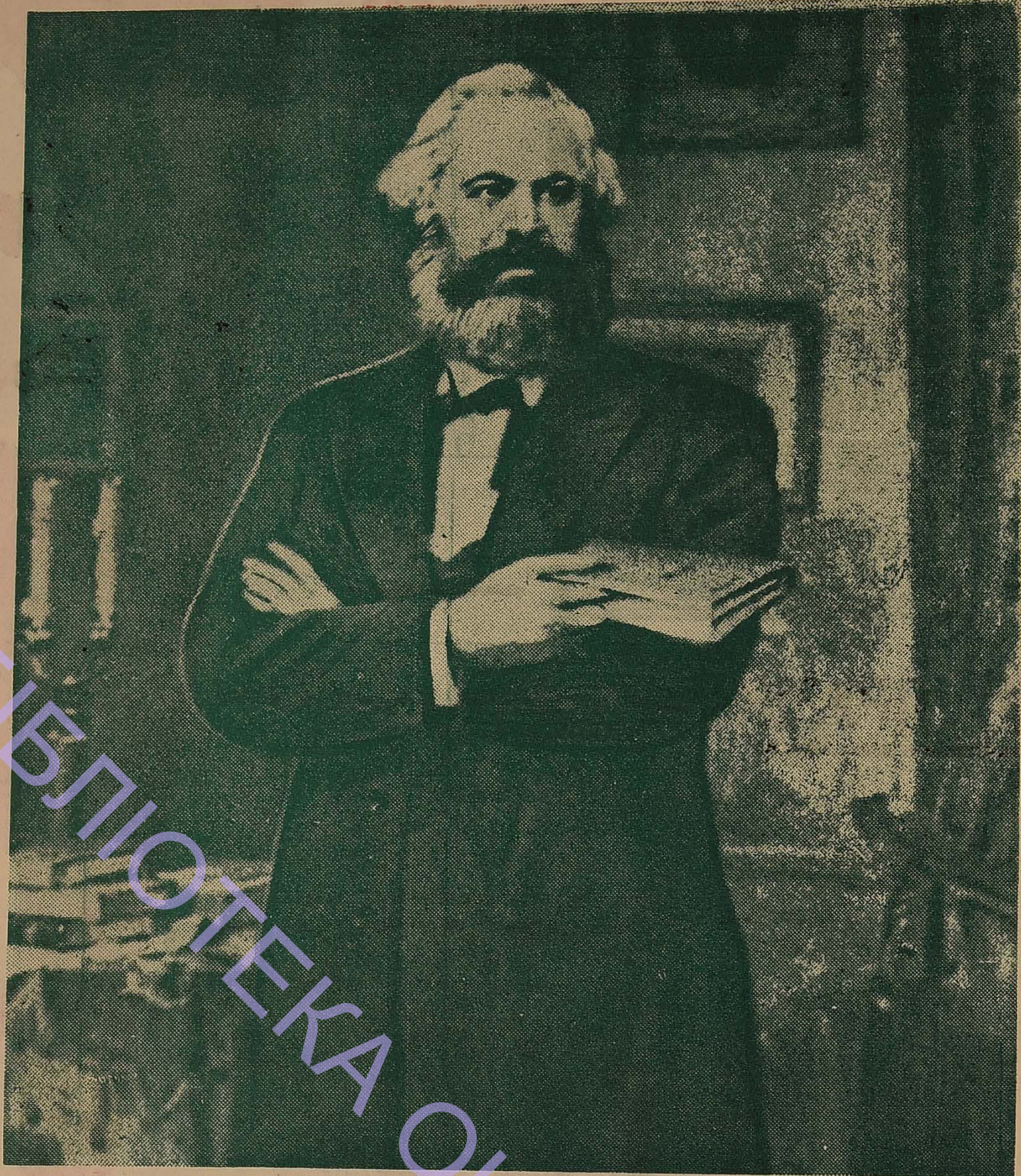
● Разом з передовими робітниками в 1847 році Маркс і Енгельс створили «Союз комуністів», що став першою міжнародною комуністичною організацією, зародком пролетарської партії.

● Вінцем організаційних зусиль Маркса було створення в 1864 році I Інтернаціоналу — Міжнародного Товариства Робітників, який втілює в собі ідеї пролетарського інтернаціоналізму.

● Видання I тому «Капіталу» в 1867 році ознаменувало подію величезної важливості в створенні пролетарської теорії. В. І. Ленін назвав «Капітал» головним і основним твором Маркса, який викладає науковий соціалізм. Сам Маркс вважав «Капітал» справою свого життя. В ньому втілені чотири десятиліття титанічного труда, який увінчався воістину великими відкриттями.

● 14 березня 1883 року серце Маркса перестало битися.

● За повідомленнями Всесоюзної книжної палати на 1 січня 1968 року твори К. Маркса та Ф. Енгельса видавалися в нашій країні за роки Радянської влади 2394 рази загальним тиражем 85 мільйонів 428 тисяч екземплярів на 77 мовах.

ЗНАЧНА ПОДІЯ

ЖАДОБА пізнання і проникнення в саму суть марксистської теорії була визначною рисою студентської науково-теоретичної конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Карла Маркса, яка цими днями проходила на філологічному факультеті.

— Святкування 150-річчя від дня народження геніального мислителя, основоположника наукового комунізму, — сказала доцент Г. А. Пляшко, відкриваючи конференцію, — визначне свято. Воно знаменує безсмертя марксистського вчення, несхибну вірність і відданість народу справі комуністичного будівництва.

Слово для доповіді надається студентові першого курсу філологічного факультету М. Будіянському. Його реферат «Карл Маркс — основоположник теорії марксизму» викликав жвавий інтерес.

Доповідь студентки другого курсу С. Гаврилової була присвячена темі «Карл Маркс в літературній спадщині В. І. Леніна». Слухачі почули багато цікавого про роль і значення робіт К. Маркса у діяльності В. І. Леніна, про творчий розвиток марксизму на новому етапі історичного розвитку людства.

З великою цікавістю була заслухана доповідь «З історії марксистсько-філософських термінів», що її виголосив студент третього курсу філологічного факультету М. Пашенко.

Науково-теоретична конференція студентів-філологів, присвячена 150-річчю від дня народження Карла Маркса, — значна подія в нашому студентському житті.

Лариса ДУЗЬ.

ВЕЛИКА ДАТА

ДЕНЬ народження Карла Маркса — вождя і вчителя міжнародного пролетаріату — велика дата в житті трудящих всього світу. К. Маркс разом з Фрідріхом Енгельсом створив теорію наукового комунізму. Ніка інша наукова теорія не йде в порівняння з марксизмом по силі і масштабах впливу на хід світової історії.

З виникненням марксизму людство, робітничий клас отримали могутнє теоретичне озброєння для революційного перетворення світу, для боротьби за визволення від гніту капіталу і створення комуністичного суспільства.

Карл Маркс здійснив величез-

ний науковий подвиг, давши глибокий аналіз закономірностей суспільного розвитку, оголивши найгостріші протиріччя капіталізму, доказавши з геніальною ясністю неминучість його краху в результаті соціалістичної революції, визначивши роль пролетаріату, очолюваного революційною партією, як могильника капіталізму.

Творці революційної науки пролетаріату Маркс і Енгельс найвище щастя життя бачили в практичному здійсненні своїх ідей. Почавши вже з сорокових років минулого століття боротьбу за заснування пролетарських партій, вони в 1847 році створили «Союз комуністів», а в 1864 році — I Інтернаціонал, у якому втілювалися принципи згур-

тування і єдності передових національних загонів робітничого руху. Засновники марксизму взяли активну участь в європейських революціях 1848—1849 років. Розглядаючи Паризьку Комуну як духове дітище Інтернаціоналу, вони всю свою енергію віддавали справі допомоги «тим, хто штурмує небо» — комунарам.

ХАЙ ЖИВЕ МАРКСИЗМ-ЛЕНІНІЗМ—ВІЧНО ЖИВЕ РЕВОЛЮЦІЙНЕ ВЧЕННЯ, ПРОВІДНА ЗІРКА ТРУДЯЩИХ УСІХ КРАЇН В БОРОТБІ ЗА ПЕРЕМОГУ СОЦІАЛІЗМУ І КОМУНІЗМУ!

(Із Закликів ЦК КПРС до 1 Травня 1968 р.).

Маркс і Енгельс були сповнені найглибшою вірою в російську революцію та в її могутнє всесвітнє значення. Вони передбачали, що революція в Росії змінить обличчя всієї Європи.

Марксизм — живе творче вчення. Ленінізм, який продовжує і розвиває далі марксизм стосовно нових історичних умов, став вченням мільйонів. Для всього трудящого людства марксизм-ленінізм — це найвища правда епохи, вічно живе джерело революційної думки і дії.

Велика Жовтнева соціалістична революція, яка 50 років тому стала поворотним пунктом в долях народів всього світу, — яскраве свідчення торжества марксизму-ленінізму.

Ідеї Жовтня, ідеї комунізму — провідні ідеї нашого часу, велика творча сила сучасної історії.

Майбутні роки принесуть нові перемоги вченню Маркса, Енгельса, Леніна, справі комунізму.

ДОЛЯ КНИГИ

ПРО ПЕРШИЙ ТОМ

„КАПІТАЛУ“

К. МАРКСА

КНИГИ, як і люди, мають свої долі. Про долю однієї з них, що зберігається в нашій науковій бібліотеці, ми хочемо розповісти.

Лише з'явився на світ в Німеччині перший том «Капіталу», що вийшов 1000 тиражем у вересні 1867 року, в Гамбурзі, у видавництві Отто Мейснера, як він з'явився на полицях університетської бібліотеки.

15 березня 1872 року виходить перше російське видання першого тому «Капіталу» — це був єдиний в той час переклад «Капіталу» на іноземну мову. Книга була надрукована завдяки тому, що цензор Скуратов не зрозумів її змісту,

вважаючи, «що її мало хто прочитає в Росії, а ще менше її зрозуміють». І дав дозвіл на її видання.

«Капітал» вийшов у Петербурзі, у видавництві Н. Полякова, великим на той час для наукової книжки 3000 тиражем. Уже 11 квітня 1872 року «Капітал» був записаний до інвентарної книги фундаментальної (наукової) бібліотеки університету.

«Капітал» залишив глибокий відбиток в умах студентства.

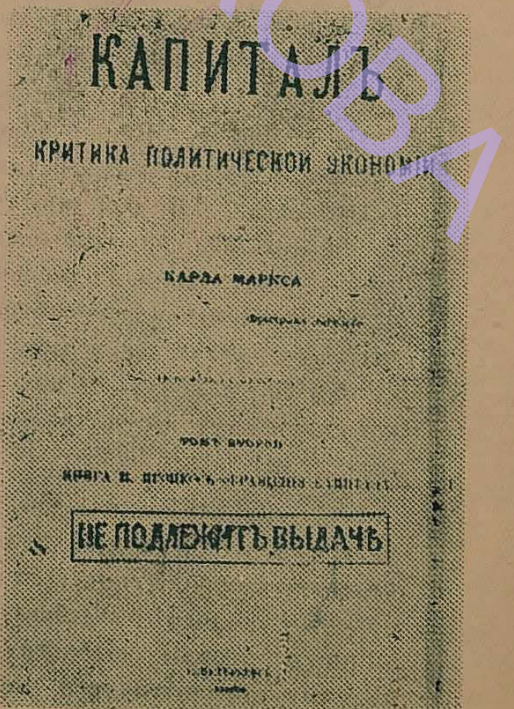
Про це дуже переконливо говорить напис студентів Новоросійського університету на вінку, покладеному на могилу К. Маркса: «Карлу Марксу, творцеві «Капіта-

лу» і засновникові Міжнародного Товариства Робітників, від групи соціалістів Одеського університету, його учнів і послідовників».

А коли в 70-х роках XIX століття лише в російській пресі було опубліковано понад 150 рецензій на «Капітал», реакційне в той час правління університету, щоб затруднити знайомство з цією книгою, запропонувало поставити на титульному листку штамп: «Не підлягає видачі».

Перші видання «Капіталу» збереглися в небагатьох бібліотеках світу. Тому зрозуміло, наскільки дорогий нам цей екземпляр.

О. НОТКІНА,
В. ФЕЛЬДМАН.

5 ТРАВНЯ— День радянської преси

ПО СТОРІНКАХ СТІНГАЗЕТ

ОСТАННІЙ номер стінної газети фізичного факультету присвячений 50-річчю Ленінського комсомолу. Газета вміщує статтю доцента Я. Штернштейна про великі ленінські заповіді радянській молоді. Публікується й цікавий матеріал про те, кому і як вручаються Нобелівські премії, зокрема, про радянських фізиків — лауреатів цієї премії.

* * *

ІСТОРИКИ випустили фотографію під назвою «Один день на факультеті», де інтересні знімки розповідають про навчання, наукову роботу, відпочинок студентів.

* * *

СТІННІВКА «Радянський хімік» вміщує статтю про В. І. Леніна. Газета розповідає також про визволення нашого міста 10 квітня 1944 р., про зустрічі студентів з учасниками одеського підпілля, про роботу клубу хіміків «Катенан».

* * *

ОСТАННІЙ номер стінгазети філологічного факультету присвячений дню 8 Березня. Він вражає своєю млявістю й неоригінальністю. Слід, очевидно, редакторів і редколегію задуматись над тим, з якої причини «Філолог» став однією з найгірших стінних газет вузу, хоч зовсім недавно слава про неї була непогана.

НАКАЗ № 757

ПО ОДЕСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

На ознаменування Дня преси за активну участь в діяльності багатотиражної газети «За наукові кадри» і редколегіях стінних газет та за сумлінне виконання громадських доручень ОГОЛОСИТИ ПОДЯКУ:

Ю. С. ВАЙСБЕЙНУ — редактору газети «За наукові кадри»;

Д. С. ЧЕРНЯВСЬКИЙ — завідуючій відділом культури газети «За наукові кадри»;

М. Ф. ГОЛОВАТОМУ — завідувачу відділом комсомольського життя газети «За наукові кадри»;

Л. О. ШВИДЧЕНКО — літпрацівнику газети «За наукові кадри»;

В. М. БАХЧЕВАНУ — спеціальному кореспонденту газети «За наукові кадри»;

І. І. КОБИЛЯЦЬКОМУ — активному кореспонденту газети «За наукові кадри»;

В. Г. МАРУЦЕНКУ — редактору стінгазети «Історик»;

М. Б. ІВАНОВУ — редактору стінгазети «Земля, надра, космос»;

В. Я. ЛОЗІ — художнику-оформителю стінгазети «Радянський юрист»;

Б. Ф. ВОЛОДАРСЬКОМУ — художнику-оформителю стінгазети «Біолог»;

Ю. А. БАБІКОВУ — редактору стінгазети «Фізик»;

Т. П. ЗІНЬКОВИЙ — члену редколегії стінгазети «Радянський математик»;

С. В. МОЛЧАНОВУ — заступнику редактора стінгазети «Студентський вогник».

Ректор університету
професор О. І. ЮРЖЕНКО

* * *

БЛАГОРОДНА СПРАВА

В НАКАЗІ по університету оголошено подяку тільки деяким активним кореспондентам нашої багатотиражки. Звичайно ж, авторський і студкорівський актив газети «За наукові кадри» набагато ширший. І сьогодні ми не можемо не назвати прізвищ тих, хто робить благородну справу — постійно співробітничав з газетою.

Редакція «За наукові кадри» від душі поздоровляє з Першотравнем та Днем радянської преси і виносить свою подяку: доцентам А. А. Москаленку, В. П. Дроздовському, Я. М. Штернштейну, М. І. Ілляшу, співробітникам університету В. С. Фельдману, В. І. Оніщуку, студентам Г. О. Мягкову, І. І. Кушті, В. М. Віленському.

Редакція також відзначає активну роботу в стінній пресі студентів В. В. Глебова, В. М. Рибаківа, В. Р. Ткаченка, М. П. Савусіна, В. В. Орлика, І. І. Банева, а також співробітника університету Ю. О. Буянова.

Сердечні поздоровлення і подяку редакція шле й тим, хто старанно і любовно робить університетську багатотиражку — працівникам друкарні Л. І. Зільберману, Т. І. Самсонові, Л. О. Тітомиру.

Бажаємо вам, наші друзі, міцного здоров'я, успіхів в праці, навчанні, творчості.

НАШ СПЕЦКОР

ДО ЦЬОГО про Василя Бахчевана не писав ніхто. Писав він. Писав про гарне й погане, про заняття, вечори, зустрічі, словом, про все те, що сповнює гамірне студентське життя.

І ось тепер він у незвичному для себе амплуа. Тепер він сам дає інтерв'ю і, можливо, тому почуває себе якось незручно.

В редакції мене попередили: дуже важко буде тобі витягти з Василя щось про нього. Надто вже небалакучий він в таких випадках.

Щиро кажучи, я йшов на зустріч з Василем не без деяких побоювань. З чого почати? Адже я вперше виконую таке завдання редакції. І чи зможу я викликати довіру в людини, яка на кілька років старша від мене й значно досвідченіша в газетних справах?

...Ми сидимо вдвох в одній з аудиторій історичного факультету. Очевидно, розуміючи мій стан, Василь першим розпочинає розмову. Я намагаюсь її підтримати. Наша бесіда стає дедалі жвавішою. Яюсь непомітно мова заходить про поезію. Василь зізнається: він сам пише вірші.

— В поезії мені найбільше подобається її лаконізм. Якийсь ледве помітний штрих, два-три слова, а варті цілого абзацу прози...

Поступово ми повертаємось до головної теми нашої бесіди. Неба-

гатьма словами Василь оповідає свою біографію. Вона в нього зовні нічим не примітна, характерна для багатьох його сучасників. Навчався в автомеханічному технікумі, потім працював півтора роки. Мріяв про факультет журналістики. Проте, цій мрії не вдалося здійснитись. Причини? Їх багато.

А потім — служба в лавах Радянської Армії.

— Для мене армія, — пригадує Василь, — була найкращою школою, в якій я навчився бути вимогливим до себе і до своїх товаришів, навчився бути дисциплінованим.

Після демобілізації Василь Бахчеван вступає на історичний факультет. І ось зараз він — випускник цього факультету. Василь закоханий в свою майбутню професію. Але це не заважає йому мріяти про професію журналіста.

З розповіді Василя я довідався, що він вже колись працював в газеті, в армії був редактором стінної газети, а зараз тут, в університеті, він — спецкор газети «За наукові кадри». Власне кажучи, постійним кореспондентом нашої газети Василь став порівняно недавно...

— Двічі влітку я їздив на роботу в складі студентського будівельного загону, — розповідає

Василь, — спочатку на цілину, а потім — за полярне коло. Вів щоденник. Просто так, для себе. А якось виникла думка — віднести дещо з цих записів до редакції.

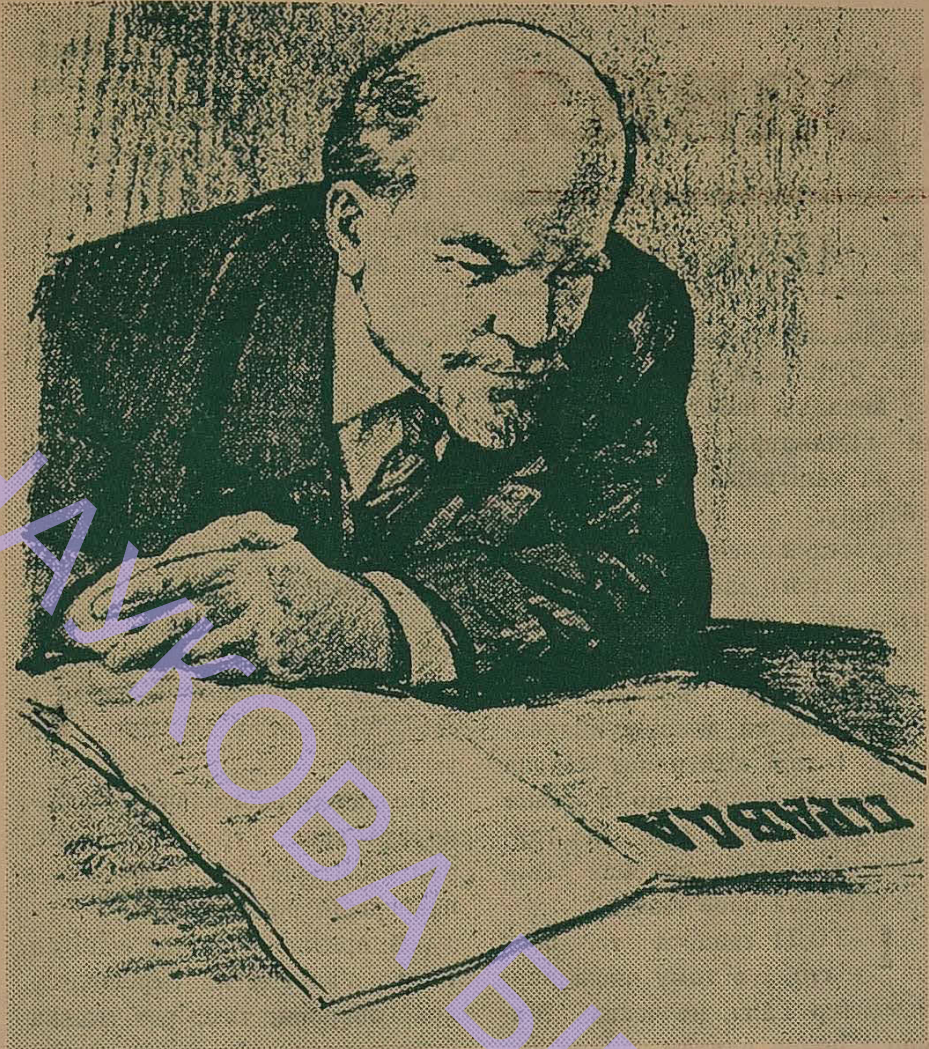
Тақ з'явився восени минулого року цикл нарисів «На місці Кам'яному».

Далі прізвище Бахчевана все частіше з'являється на сторінках нашої газети. І завжди його нарис, репортаж, зарисовки вражають своєю неспідробленою ширістю почуттів. Ось, наприклад, невеликий репортаж про самодіяльний студентський театр «Сцена-68». Василь шість (!) разів побував на репетиціях театру, розмовляв майже з усіма його учасниками. Він бачив, як наполегливо працюють студенти, як вони віддаються репетиціям. І ось все те, що бачив і чув Бахчеван, з'являється на сторінках газети не в якомусь там прекрасеному вигляді, а так, як воно є насправді.

— Преса завжди повинна допомагати людині оновлювати себе, ставати чистішою, благороднішою.

Наша розмова з Василем Бахчеваном йде до кінця. На прощання він якось особливо міцно стискує мою руку й дружньо посміхається. В цій усмішці я відчуваю щось дуже хороше і, дивлячись в добрі сірі Василеві очі, думаю: «От познайомився іще з однією хорошою людиною».

Л. ПЕЛЬЦМАХЕР,
студент другого курсу
філологічного факультету.

БОЙОВА, ПАРТІЙНА

ПЕРШИЙ номер газети «Правда» вийшов у світ 5 травня 1912 року. Появу його В. І. Ленін оцінював, як першу ластівку тієї весни, коли вся Росія вкривється сіткою робітничих організацій з робітничими газетами. І ця мрія Володимира Ілліча здійснилась.

Радянська преса, що народилась в боях за революційне перетворення Росії, зустрічає свою п'ятдесят шосту весну як ніколи зміцнілою і бойовою, у розквіті і повносиллі.

Дітище Комуністичної партії, революційна трибуна народу — наша преса в дні Жовтня і на фронтах громадянської війни, в роки перших п'ятирічок і важкого двобою з фашизмом в період Великої Вітчизняної війни, в роки післявоєнного будівництва зброєю пристрасного правдивого слова активно допомагала і допомагає партії організувати маси на розв'язання найскладніших політичних і господарських завдань.

Нині преса вирішує відповідальні завдання. Вона є найактивнішим бійцем за втілення у життя історичних рішень XXIII з'їзду КПРС. Її обов'язок — яскравіше показувати комуністичну переконаність радянських людей, їх сумлінну працю, виховувати почуття радянського патріотизму і пролетарського інтернаціоналізму.

Зараз в країні йде широка підготовка до 100-річчя від дня народження В. І. Леніна. Глибоко розкривати образ В. І. Леніна як пролетарського революціонера, геніального мислителя, організатора нашої партії і Радянської держави, показувати практичне втілення ідей Ілліча в сучасному житті, виступати проти будь-яких перекручень вчення Леніна — ось одне з найважливіших завдань преси.

Радянська молодь готується і до другої знаменної дати — 50-річчя Ленінського комсомолу. На честь славного ювілею розгортається соціалістичне змагання. Поширюється воно і в нашому університеті. На всіх факультетах, у всіх групах борються за те, щоб одержати право іменуватися групою імені 50-річчя ВЛКСМ.

Наша університетська преса — стінгазети факультетів і курсів, бойові листки, фотогазети, бюлетені — повинні забезпечити гласність змагання, допомагати у формуванні в студентів комуністичного світогляду, сприяти успішному вирішенню основного завдання університету — підготовці ідейно загартованих, висококваліфікованих спеціалістів для нашої країни.

І з цим преса нашого вузу справиться тим краще, чим більшим буде її актив. В роботі багатотиражної газети університету, у випуску факультетських стінгазет активну участь бере багато студентів, викладачів і співробітників. Треба сподіватися, що лави активістів нашої преси будуть ширшатися, що все більше студентів і викладачів братиме найдіяльнішу участь в роботі університетської преси, допомагатиме їй вирішувати складні завдання.

Матеріали наших газет повинні сприяти вихованню студентів на революційних, бойових та трудових традиціях радянського народу. Вони повинні кликати на боротьбу за високу успішність, за міцну трудову дисципліну, за нові досягнення в наукових дослідженнях.

І робити це потрібно яскраво, переконливо, мобілізуючи весь наш колектив на гідну зустріч 100-річчя від дня народження В. І. Леніна, на возвеличування могутності нашої прекрасної Вітчизни.

ХАЙ ЖИВЕ ЛЕНІНСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ — НАТХНЕННИК І ОРГАНІЗАТОР БУДІВНИЦТВА КОМУНІЗМУ В НАШІЙ КРАЇНІ!

(Із Закликів ЦК КПРС до 1 Травня 1968 р.).

УРОЧИСТИЙ ВЕЧІР

В ПАЛАЦІ студентів 29 квітня відбувся урочистий вечір, присвячений всенародному святу—1 Травня.

Вечір закінчився великим святковим концертом.

ВІДКРИТІ ПАРТІЙНІ ЗБОРИ

У ВЕЛИКОМУ актовому залі 24 квітня відбулися відкриті партійні збори університету. На порядку денному стояло два питання: про роботу комсомольської організації ОДУ з комуністичного виховання студентів та про роботу групи народного контролю університету.

З доповіддю по першому питанню порядку денного виступив секретар комітету комсомолу ОДУ С. Бойченко. В обговоренні цієї доповіді взяли участь тт. Гончарук, Гордон, Пелих, Гребонкін, Глибишин, Харітонова, Богатський, секретар Центрального РК ЛКСМУ Панасюк, секретар парткому ОДУ Калуст'ян.

Про роботу групи народного контролю університету з доповіддю виступив голова бюро групи В. Цветков. В обговоренні доповіді взяли участь тт. Дмитрашко та Гриценко — представник комітету народного контролю Центрального району міста Одеси.

З обговорених питань збори прийняли розгорнуті рішення.

Звіт про ці відкриті партійні збори буде надруковано.

Це було 1 травня

ЯК КАПУТУЛЮВАЛА ФОРТЕЦЯ ШПАНДАУ

НЕЩОДАВНО в газеті «Правда» було надруковано статтю «Дорога, яку не можна забути». В ній розповідається про те, що нашими німецькими друзими створено фільм, в якому показано, як в 1945 році капітулювала фортеця Шпандау.

Історія ця мені добре знайома. І хочеться розповісти про неї читачам нашої університетської газети.

...Столиця фашистського рейху вже була взята радянськими військами. Гітлерівці займали лише кілька опорних пунктів. І одним з них була фортеця Шпандау, розташована в північно-західній частині Берліна.

Взяти фортецю з ходу не вдалося. Вона була підготовлена до тривалої оборони. Фортеця тримала під обстрілом дороги на захід і міст через річку Гафель.

Вісімсот років стояла ця фортеця як символ політики німецької реакції «дранг нах остен». І ось напередодні першого травня 1945 року вона була оточена радянськими військами, які вели приготування, щоб взяти її штурмом.

В той же час радянське командування, щоб усунути кровопролиття, вирішило спробувати схилити гарнізон фортеці до капітуляції.

ВРАНЦІ першого травня група радянських офіцерів вирушила до фортеці на спеціальній машині з радіомовною установкою. Почали передавати невеличке звернення до німецьких солдатів. Повідомили їм, що фортеця оточена, що є лише один шлях до врятування — капітуляція. Текст звернення передавався багато разів, часто й під обстрілами: ворог

щоразу відкривав вогонь по машині.

Коли стало ясно, що гітлерівці не вишлють парламентарів, майор Гришин, який очолював нашу групу, прийняв рішення: відрадити радянських парламентарів в Шпандау. Прив'язали до палиці біле простирадло. І, високо піднявши цей прапор, до похмурої цитаделі пішли сам Гришин та капітан Галл.

По місточку вони підійшли до самих стін фортеці. Вона мовчала — жодного пострілу. Кожний з нас знав, що гітлерівці спостерігають за парламентарями і за нами, що лишилися в укритті.

Про те, як далі розвивалися події, ми довідалися з розповідей майора Гришина і капітана Галла.

Коли радянські офіцери підійшли до стін фортеці, капітан Галл голосно об'явив, що вони прийшли поговорити з комендантом фортеці. На високому балконі з'явився німецький офіцер в званні полковника. Йому запропонували, якщо він має бажання вести переговори, спуститися до парламентарів. Комендант згодився. Два солдати скинули мотузку драбини, і по ній до радянських офіцерів спустились гітлерівський полковник і його заступник.

Майор Гришин виклав їм умови капітуляції, розповів про становище на фронті, повідомив, що наші війська вже наступають на захід від Берліна. Гарнізону у випадку капітуляції обіцяно життя, хворим і пораненим — медичну допомогу.

Комендант фортеці і його заступник почалися радитися. Потім повідомили парламентарам, що фортеця капітулювати не може, бо є наказ фюрера, який

передбачає смерть за капітуляцію: будь-який офіцер, в такому випадку, повинен розстріляти командира, який згодився на капітуляцію, і очолити оборону.

Проте, комендант все-таки послав свого заступника у фортецю, щоб повідомити офіцерам умови капітуляції. Підполковник незабаром повернувся і щось пошепки доповів полковнику. І тоді комендант заявив майору Гришину, що фортеця капітулювати не буде, що гарнізон до кінця виконає свій солдатський обов'язок...

І ТОДІ сталося те, чого ніхто, і в тому числі парламентар Галл, не чекав. Майор Гришин раптом заявив, що він сам хоче поговорити з німецькими офіцерами і просить дозволу піднятися у фортецю. Комендант згодився. Так наші парламентарі опинилися віч-навіч з усіма офіцерами фортеці.

Коли скінчили говорити радянські парламентарі, німецькі офіцери почали сперечатися. Частина з них була за капітуляцію, частина — проти.

Нарешті, полковник сказав, приблизно, таке: ми вміємо цінувати справжню мужність і ми захоплюємось вашим вчинком — піднятися в цитадель, щоб запобігти кровопролиттю. Капітулювати, однак, ми не можемо. І тут же він контрпропозицію: фортеця не буде стріляти по радянських військах, якщо вони з свого боку не будуть розпочинати воєнних дій проти фортеці. Так буде до кінця війни. Потім він ще додав, що в такий спосіб можна запобігти кровопролиттю, а німцям виконати свій обов'язок...

Майор Гришин та капітан Галл твердо заявили, що про

перемир'я не може бути і мови. Якщо фортеця не капітулює, то радянські війська будуть змушені взяти її штурмом.

Перед тим, як залишити фортецю, майор Гришин сказав, що, коли до 15.00 фортеця не капітулює, то почнеться штурм її. А далі, звертаючись до всіх, він сказав:

— Радимо вам, панове, в ті години, що залишилися, подумати, в чому істинний обов'язок перед батьківщиною: в тому, щоб перед кінцем програної війни приректи на загибель себе і своїх солдатів, стариків, жінок та дітей, що є в фортеці, чи в тому, щоб зберегти і свої, і їх життя для нової Німеччини.

Не важко собі уявити, як радо вся наша група зустріла парламентарів. Ми їх обіймали, наперебій розпитували.

...В призначений час капітан Галл з'явився на передньому краї оборони, там, де можна було чекати німецьких парламентарів.

Рівно о 15.00 прибув комендант цитаделі і його заступник. Вони повідомили: фортеця капітулює.

В ОСНОВІ фільму, про який йшла мова на початку статті, лежить саме ця драматична подія. І хотілося б, щоб автор фільму — Конрад Вольф, син відомого письменника-антифашиста Фрідріха Вольфа, зміг передати все так, як воно було.

Фільм «Мені було дев'ятнадцять» багато нагадає учасникам минулої війни і застереже тих, хто знову мріє про похід на схід. Цей фільм розповідає правду про фортецю Шпандау. А правда ця потрібна, бо ж в Західній Німеччині не раз вже писали про те, що цитадель було здано за ініціативою німецьких офіцерів. Це — брехня!

Фортеця Шпандау капітулювала і перед міццю радянської зброї, і перед правдою; перед нашим радянським словом.

Я. НЕЙДОРФ.

ВЕСНА. ХОРОШЕ...

Фотоетюд Г. МЯГКОВА.

КНИГА. РАДІО. ТЕЛЕБАЧЕННЯ.

СЛОВО ПРО СЛОВО

ПРЕСА, радіо, телебачення в нашій країні вірно служать інтересам народу, справі Комуністичної партії. У наші дні книга, радіо, телебачення стали могутнім засобом культурного й політичного розвитку нашого народу — будівника комунізму. Так, за роки радянської влади вийшло 30 мільярдів книг, які були надруковані 89-ма мовами. На деяких із цих мов книги, газети вперше почали друкуватися тільки після 1917 року. Та після Великого Жовтня в побут нашого народу ввійшли не тільки книга, газета, а й радіо, телебачення. Ось про історію цих слів ми нижче й розповімо.

Слово «книга» було відоме вже в праслов'янській мові, в яку воно, мабуть, зайшло з германських мов. Спочатку слово «книга» вживалось у значенні «знак», «мітка». З появою у слов'ян в IX ст. буквено-звукового письма слово «книга» у формі називного множини «книги» стало вживатись у значенні «букви, письменна». До речі, в цьому значенні слово «книги» вживалось у східних слов'ян аж до XV ст.

Приблизно з X ст. за словом «книга» у слов'ян почали закріплюватись ще й такі нові значення: 1) «все написане буквено-звуковим письмом», 2) «рукопис у вигляді зшитих аркушів з якимось текстом».

З XVI ст., коли у східних слов'ян почало розвиватись друкарство, слово «книга» стало вживатись у значенні «надруковане видання у вигляді зброшурованих і опрацьованих разом аркушів з якимось текстом».

7 травня 1895 року російський учений О. С. Попов продемонстрував дію першого в світі радіоприймача. Та цей видатний винахід надбанням усього нашого народу став тільки після революції. Першою в світі радіопередачею, зверненою безпосередньо до народу, була промова В. І. Леніна «До громадян Росії», передана 7 листопада 1917 року о 10 годині ранку, яка сповістила про початок нової ери в історії людства.

Ось так до відомих уже на той час слів **радій**, **радіус** у 1895 році було додане ще одне нове слово — **радіо**. Всі ці три слова — латинські; всі вони утворились від латинського дієслова «радіаре», вживаного в значенні «випускати промінь», «випромінювати». Отже, **радій** — це хімічний елемент, що має властивість випускати промінь; **радіус** — промінь, що йде з центру, від джерела світла; **радіо** — спосіб передавати й приймати через простір без проводів елект-

ромагнітні хвилі.

У сучасній українській та російській мовах слово радіо може вживатись і як назва апарату зв'язку, у значенні «радіоприймач». Але частіше тепер воно є першим компонентом багатьох нових складних слів, як, наприклад, **радіограма**, **радіомовлення**, **радіопись**, **радіокоментатор** тощо.

З розвитком радіозв'язку органічно зв'язаний розвиток телебачення. Слово **телебачення** — складне. Першим його компонентом є грецьке слово **теле** — «далеко», а другим «бачення», утворене від слова «бачити». Отже, **телебачення** — буквально значить «далекобачення».

Апарат, з допомогою якого ми можемо далеко бачити, називається **телевізор**. За своєю структурою слово **телевізор** є також складним. Першим компонентом його є теж грецьке слово **теле**, а другим — латинське **візор** — «той, що бачить», — «спостерігач». Отже, **телевізор**, буквально, — «далекобачучий».

До революції слово **теле** було першим компонентом небагатьох слів, як, наприклад, **телеграф**, **телефон**, **телескоп** тощо. Після революції у зв'язку з розвитком телебачення воно стало першим компонентом багатьох нових слів, як наприклад, **телемовлення**, **телеприймач**, **телестудія** тощо.

Доцент А. МОСКАЛЕНКО.